

ШЫН

СЭКП-нің Тыва обкомунун болгаш Кызыл хооркомунун,
Тыва АССР-нин Дээди Советинин органы

1925 чылда
үндүлөттүнгөн

1962 ч.

НОВАБРЬ

28

СРЕДА

№280 (5377).

Өртөз 2 көп.

Улетпүрге, тудугга болгаш көдээ ажыл-агыйга партияжи
удуртулганы эде тургузарын боттандырамы бүгү партиянын,
бүгү улустун деткимчезин болгаш чүүлдүзүнүшкүнүн алыр
база Совет Эвилелинин Коммунист партиясынын XXII съез-
динге хүлээп алдыган коммунизм тургузушкунунун өндүр
улуг Программанын чедишкенин күүседирин хандырамынын
чугула чүүлү болур дээрзинге бүзүрелдин партиянын Төп Ко-
митеди илергейлеп тур.

(СЭКП ТН-НЫҢ НОВАБРЬ ПЛЕНУМУНУҢ ДОКТААЛЫНДАН).

Ленинчи курс-биле — коммунизмниң тиилелгезинче!

Ноябрь 23-те Совет Эвилелинин Коммунист партиясынын Төп Комитетинин ээлчеглиг Пленуму ажылын дооскан. Пленум СЭКП ТН-нын Бирги секретары, ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы эш Н. С. Хрущевтин «ССРЭ-нин экономикаын хөгжүдери болгаш улус ажыл-агыйына партияжи удуртулга» деп илеткелни чугаалажып көргөн болгаш коммунист тургузушкунун үндө-
ли «ол айтырымны талашы-биле доктаалды бир үн-биле хүлээп алган. Ол ишкан Пленум организастыг ай-
тырманын чугаалажып болгаш чөтүр доктаалды хүлээп алган.

СЭКП Төп Комитетинин ноябрь Пленуму Коммунист партиянын болгаш совет улустун амыдыралына чугула черин ээлээр. Ленинни чогадыкчы улаан-бодал синиккен оон шийтири бүгү улустун изиг деткимчезин алган. Ол шийтирилер болза, совет кижилерин сорук киир-
ип база чагынаандырып, комму-
нист тургузушкунун орунун бүзүрелди буртугаар шимчөөшкенин-
ниң калбак перспективанын ачыл-
дып турар.

СЭКП ТН-нын Пленуму партия-
нын төгүтүгү XXII съездинин
сөзүндө бир чыл өткөндө болган. Бу чылдын тургузууда бистин чү-
түрүс иштики амыдыралынын болгаш
делегей арызынын талашы-биле
уагт чедишкенин чедиң алган. Съездин шийтирилери, бодунуң
чаа Программанын амыдыралга бо-
тандырылганын, партия улус-биле ха-
рылааны быгылаан болгаш кал-
бартаң, массага политикаг удур-
тулганын тургузушканын байыткаң.

Ажыл-агый тургузушкунун бү-
гү участкларында бистин ажыл-
хөтөктериниң эки чөтүр турар. Оң-
биле кады үлөтүрүлгө, тудугга, көдээ
ажыл-агыйга ам-даа ажылдаттыл-
майн турар аажок уагт курамын-
лар бар. Оларын ажылдатка киирер
дөргө-ле коммунизмниң материал-
техниктиг базанын тургузушканын
тепчилеп турар. Дээди о-дур. А ову
шылдарга мидион-мидион кижилерин
күш-ажылчы кү-
жүннүшкенин көвүдери, партиянын
политикаын, ажыл-агый тургузуш-
кунунун планын амыдыралга
шын боттандыра харек.

Эш Н. С. Хрущевтин Пленумга
чугаалааны болза: «Бистин ленинчи
партияныс — башкарычы партия
болгаш бодунуң ажыл-чорудалыгын
манчаар организастаарында, улус
ажыл-агыйын манчаар эргелеп баш-
карында коммунист тургузуш-
кунун улус планынын ботта-
нышыктын хамзаарын. Партиянын
политикаын үндөшкөндө артын-
ниң марксисчи-ленинчи принциптер
салдыккан. Партия ийитиле хөгжү-
лөшкөндө объективдиг хойлу булгаар
болур чүдүлгөн барымдалаң нити-
лелди удуруп турар. Чөгүм-на
харын ол чорук нитилелдин амы-
дыралында чаа, деңгизлелгил бол-
ушкунунарны өй-шаздаа билер бол-
лаш хөгжүдөр, массаларынын чога-
дыкчы инициативанын деткиер ар-
ганы партияга берип турар».

Улус ажыл-агый удуртулгун
мурнууда турган организастыг ха-
ри бодунун таарымчалыг ролон ой-
наан. Илгир болза-лаа амыдырал
дүргөн буртугаарлаң турар болгаш
лун чаш шын турган чүл бүгүн
үлөтүрүлгө болгаш көдээ ажыл-
агыйын бүгү адыралын тодаргай
болгаш планын чорудалыгга таар-
ымча чок апар болгаш турар.

Ленинчи партия, оон Төп Комитеди
ажыл-агый тургузушкунун удур-
тулгазы-биле үлөтүрүп, тудугту,
көдээ ажыл-агыйын эргелеп башка-
рыын сайыраңгайдыры-биле хол-
башкан айтыраларын сөөлү чил-
дарда хажык чокаа база шудугу-
лалыш шийтирилел келген. Сталинга
чүдүр чоруктуң урукту-биле болган
амыдыралдан хооручаа, дүжүметинг

чорукту партия шийтирилел ажыл-
эртип база ууткавышкан, чер-тер-
ниң партия, ажыл-агый, совет орган-
нарынын болгаш ажылчы чоннарын
кайбак массаларынын инициативанын
хөгжүдериңче, эвилелдең республи-
ликаларын эргелеп калбартыр-
че, үлөтүрүп болгаш көдээ ажыл-
агый бүдүрүлгезин эргелеп башка-
рына массаны хандыкшыдырыңче
уланган революшчу хевирлиг уагт-
улуг хемчеглерин боттандырган. Ол
хемчеглер бистин чүртүгү бүдүрү-
шү күштерин хөгжүдериң дүргөдө-
ринге, техниктиг депшилгезин база
бүдүрүлгезин өздөшкөндө темпле-
ринге чаагай уре-түңелдиг салды-
рың чедиңген.

СЭКП ТН-нын ноябрь Пленумунга
чугаалажып айтырды, аңаа хүлээп
алган шийтирилел үлөтүрүлгө, тудуг-
га, көдээ ажыл-агыйга партияжи
удуртулганы сайыраңгайдырыңа
аажок уагт буртугаар базымны ко-
руп, улус ажыл-агыйын эргелеп баш-
карынын чатың аай тодаргай ула-
нышыктын системанын тургу-
зары болуп турар.

Сөөлү үдө СЭКП ТН-нын Прези-
диуму ол айтырманы ТН-ның кежи-
гүннөри биле, чер-терин партия ор-
ганизацияларын удуртулгалары-
биле хай удаа сүмөлөң келген. ТН-ның
Президиумунун ажылдап
ылган савалдарын Төп Комитеттин
Пленуму буртунуң биле деткөөн бол-
гаш партиянын удуртур органна-
рынын тургузуу үстүндө аңаага
чедиң бүдүрүлгө принциптерин шил-
дериң эргелек чугула деп чатың
оп-сеткадиг түңүлдүң кылган.

СЭКП ТН-нын Пленумунун докта-
алында чугаалап турар болза: «Партия организастыг бүдүрүлгө
принциптерин булгаар тургузары үлөтүрү-
лүгү болгаш көдээ ажыл-агыйын
улам тодаргай болгаш планын удур-
тулга-биле хандыраң, кол кичөөн-
гын бүдүрүлгө айтыраларынын мөн-
дөр арганы бээр. Мындагы эде тургу-
зушкун партиянын бүгү ажыл-чору-
далыгын ийитилгезинде дуула-
лар, организастыг болгаш ийитил-
гезинде коммунизмниң материал-
техниктиг базанын тургузушканын
болгаш чаа кичини кичинизинин
сорулгалары-биле улам сырый хол-
баштыралыгга дуулаар».

Коммунизмниң материал-техниктиг
базанын тургузары өртем-техниктиг
депшилгезин темпирин дүргөдө-
риң, техникаын болгаш технелогиян
доктаамал сайыраңгайдырың, аң
сайыраңгай машиналарын, апар-
раттары болгаш приборларын бүдү-
рүлгө неппердериңдиң база чога-
дырың хуусаанын кызыралын
негеп турар дээрин партия Төп Ко-
митетинин Пленуму онзалал демгел-
дең. Совет экономикаын артык
дүштүң долузу-биле ажылдар тө-
дөдө, өртем-шинчилел болгаш кон-
структор организацияларынга удурту-
лганы эде тургузары, оларын ажыл-
дында харылаа чок чорукту уут-
каары, эртемин болгаш констру-
торун кол институттарын, заводтарын
конструктор бюраларын бүгү-
ле дүрүлгө болгаш эксперименталыг
базалары-биле кады үлөтүрүп
адыраларын айы-биле ССРЭ-нин
Министрлер Чөвүлелинин Күрөө
комитеттеринин эргезинге шилдериң
чугула дээрин Пленум санаан. Бу
байдалдарга чатың аай техниктиг
политиканы боттандыралыгга күрөө
комитеттеринин ролу эсер: бүдүрү-
лгө чаа техникаын болгаш техно-
логияны чөгүр өйдүлө неппердериң
биз, бүдүрүлгенин специализаа-
ры болгаш оон адыраларын хөгжү-
дөшкөндө техниктиг депшил дөш ха-
рысалганы оларга хүлөдөдөр.

Бистин чүртүгүсү капитал ту-
дугушкуну көстүп көрбөс калба-
рышкын-биле чорудуп турар. Илгир

болза-лаа ол ажыл-хөтөк уагт чет-
пестер бар. Чакдык совнархозтар,
эвилелдең республикаларын
курдалары, чер-терин партия ор-
ганнары күрөөнүн нити эрге-
ажытарын бодавай, азы-бүрү чыл-
дагааннар дилеп тургаш ажык чок
чаа бүдүрүлгелерин тударын орада-
жып турганнар. Төдөшкөндө бол-
гаш тудугга харек чок козгарга
чүдүлгенин кылып, камалга чок, хо-
жудалгай чүүлү база ажылдап ту-
рар.

Партия, совет болгаш ажыл-агый
организациянын эң чугула сорулга-
ларын бирөөсү болза, капитал ту-
дугушкуну организастаарын эжи-
дери, капитал салымшыкынын эң
хөй-биле мөңгөөрү, үлөтүрүлгө
улус ажыл-агыйына чугула бүдү-
рүлгелерин ажылдатка киирерин
хандыраң, чүртүлганын болгаш
культура-амыдыралдыг тудугларын
нын планын күүседирин болгаш
дээрин СЭКП ТН-нын Пленумунга
айтыкан. Тудуг организастаарын
совнархозтарын эргелеп башка-
рында тускайлаары, совнархозтарын
чыгы кылар күлөшкөндө кылдыр
арттырган, тускай тудуг организа-
цияларын азы республикаларга бол-
гаш экономикаг районнарга катты-
жымшыкынын тургузары эргелек
чугула деп Пленум көргөн.

Экономикаг административтиг рай-
оннарын совнархозтарын беш
чыл ажыл-агыйн дүрүлгө болза
уагт совнархозтар үлөтүрүлгө
адыралын уагт мергезилде эрге-
леп башкаар, материал-техниктиг
курдаларын башкарыңа хөй
аргаларың, бүдүрүлгени төпчүлө-
гө, специализааңга болгаш
кооперастаарыңа эң эки байдалар
биз болуп турарын көргөсөң. Ол
дүрүлгө барымдалаш, СЭКП
ТН-ның Пленуму улус ажыл-агый-
нын чөвүлөдериң улагың катты-
жымшыктын талашы-биле эш Н. С.
Хрущевтин илеткелинде киирчэн чү-
дөдө чүдүлгө деп көргөн.

СЭКП ТН-нын Пленуму планнаш-
кын улам мый сайыраңгайды-
рыңче уагт кичөөнги салган.
Планын кылыра ажыл-агыйын
комплекслиг хөгжүдериң барымда-
лыг эң ажыктыг шийтирилел-
кенин чогалдырың база боттанды-
ралы болгаш улус ажыл-
агыйнын ээлчеглиг чугула туду-
гун шын тодаргызы эргелек чугула
дээрин Пленумун киржикчилери
айтыканнар. Сталинга чүдүр
чорукту планнашкыга субъективиз-
мн ишкан мындг хоралыг урук-
тарын шийтирилел болгаш түлүгү-
га чедиң ууткаар харек.

ССРЭ-нин Куралынын, эвилел-
дең республикаларын план ор-
ганнарынын ажылдакчылары сана-
лыг билдирел чорудар, улус ажыл-
агыйына чүл ажыктыгы, чүл ажык
чөгүл, бирги ээлчеге бүдүрүлгенин
кадык адырын хөгжүдериң, кандыг
техниктиг улаанышкын уагт деп-
шилгезин дээрин күрөө бөзү-биле,
бөтүл болгаш үндөшкөндө кылдыр
тодаргай хүлөдөдөр. Илгир
мурнакчы улаанышкыны хамыктаң
мурнууда химия болгаш электрови-
даны хөгжүдериң-биле холбашкан бү-
дүрүлгө хамзааржың.

Төп план организастыг аразыгга
хүлөдөдериң улам тодаргай хува-
рынын дугайында СЭКП ТН-нын Пле-
нумунун хүлээп алган шийтири
принциптерин, чугула укур-дуу-
лалы болуп турар. Амы үдө чылдар
айы-биле перспективтиг планын
кылып турар ССРЭ-нин Куралы-
нын хүлөдөшкөндө чаа орگانга —
ССРЭ-нин улус ажыл-агый Чөвүлө-
лине (ССРЭ-нин УАЧ) дамчылар;
Күрөөнүн Чөвүленин перспективтиг
планнашкын ажылдап кылдыры-
лалы ССРЭ-нин Куралын кылдыр
эде тургузар.

СЭКП ТН-нын Пленуму ажыл-
агыйнын удуртулганын демократ-
тиг принциптерин улам мый хөг-
жүдөшкөндө эргелек чугулазыңче
бүгү партия организацияларын,
күрөө болгаш ажыл-агый органна-
рын кичөөнгейин улаңдырган. Чугула
болза бүдүрүлгени болгаш тудугту
эргелеп башкарыңа массаны кал-
баа-биле киириштериң-биле чатың
аай башталганын шын дүштүрериниң
дугайында болуп турар.

Эш Н. С. Хрущев Пленумга бө-
лүн илеткелинде бүдүрүлгени эрге-
леп башкарыңа хөй-инитиниң ролон
бедидериниң талашы-биле партия-
ның айткан хемчеглериниң тодар-
гай үндөшкөндө көргөсөң: бисте
партия өскөн, профсоюз өскөн,
ажылчыларын 40 хууру ортам
болгаш дээди эртемин, инженер-
лерин уагт бөзү тургустуңган,
хөй-инитиниң ол бүгү уагт күжү бү-
дүрүлгени эргелеп башкарыңа
илешкейг кииришкен турар ула-
тур. Бүдүрүлгө болгаш тудугга
кайбак төлөшкөндө орган — ажыл-
чыларын болгаш албан-хаакчылар-
нын нити хурамына сонугар за-
водтарын, фабрикаларын бүдүрү-
гө комитеттерин база уагт-уагт бү-
дүрүлгөгө пех комитеттерин тур-
гузары чугула. Ол комитеттер план-
нарын чугаалажырыңа, оон күрөө-
дөшкөндө хандыраң, күш-ажылдын
ижеш-нормаларын кылырыңа, кал-
дарын шын таарымштыр тургузары-
га киирер ула-тур. Бүдүрүлгө
ажыл-хөтөк байданың директор
күрөөнүн мурнууга долузу-биле за-
мылаар болгаш айтырманын тускай-
лаг шийтирилел чөдө билдинир
болгай. Бүдүрүлгө чериниң бүдүрүлгө
комитеди болза чөвүлөшкөндө ор-
ган болур.

Ол болза айтырманы ленинчи байд-
дыл-биле тургускаң, ленинчи байд-
болур. Владимир Ильич Ленин масса-
ны ханды-биле билч, оларга буу-
рөп, кезээде чон-биле кады болуп
турган. Ленин биле Сталинниң ар-
зында мылгал мылда, Сталин улау-
штут тоортуган, массага, оларын
чогадыкчы күжүңе болгаш арга-чо-
рудулазыңа бөзүрөөс турган.
Сталинга чүдүр чорукту шийти-
рилел улаулаа, партия ленинчи ор-
ганаг бүдүрүлгө чөдө орап. ТН-нын
ноябрь Пленумунун шийтири —
ленинчи орган-биле баарың чаа чү-
гула базым болур.

Чатың аай партия-күрөө кон-
троль тургузар дугайында Плену-
мун шийтири аажок уагт политика-
г укур-дуулаы болуп турар. Партия,
оон Төп Комитеди контроль-
дун ленинчи идеяларын Сталинга
чүдүр чорук-биле холбашкан бю-
рократыг хажымшыкчылардан аргы-
лаан. Ажылчы чоннарын кал-
бак массаларыңа дааңган партия-
күрөө контроль ленинчи бөзү-биле
организастаарын улус ажыл-агый-
нын курамыларын мобилизаста-
рыңа, партиянын болгаш чактаын
директиваларын күрөөдөшкөндө
хандылазыңа, парак-ажыттар, урей
кылар, бюрократыг, ажыл чылдыр
чоруктар болгаш социалыг тургу-
зулг эрге-ажымыга таарымшас өс-
кө-даа чүдүлгө-биле демиселге чү-
ла ролду ойнар.

СЭКП ТН-нын Пленумунун ший-
тирилери бистин бүгү партияныс,
бүгү совет улус, амы-дуума комму-
нист болгаш ажылчы партиялар,
делегейин хөй-хөй чүрттарынын
кайбак хөй-инитин чатың оп-сет-
кадиг чүдүлгөсүнүшкүн-биле ула-
лаан. Пленумун шийтирилери амы-
дыралга боттандырылганын бистин
чүртүгүсү бүгү кичи төрөдөгөшкөндө
чырыктыг келер үзүнчө — комму-
низмге орукту улам-на чедишкенин
салгы.

(«ПРАВДАНЫҢ» МУРКУУ ЧҮҮЛҮ).

Кызылдың башкы институтунун студенти-
лери СЭКП ТН-ның ноябрь Пленумунун
доктаалын, Пленумга эш Н. С. Хрущевтин
илеткелин кызымаа-биле өөренип, Пленумун

материалдары-биле массалыг таныжып турар-
лар.

ЧУРУКТА: студентилерниң Пленум мате-
риалдарын таныжып турары.
Фото И. Нуджинниң.

Механизатор тускай эртемни чедиң алырыңа

Шагаан-Арыг автотранспорт кон-
торазы дөрт ай хуусаалыг чолаачы-
лар курсуун ачтыкан. Улут-Хем рай-
онунуң колхоз, совхоз болгаш буу-
рулгө черлеринин чолаачылар талашы-
биле негелдеңгө үндөшкөндө,
ноябрь 15-тен эргелеп организаста-
тылган ол курста 35 кичи өөренип
турар, оон иштинде хөдөөчөөр ба-
за бар.

Бүдүрүлгө ажылдавышкан өө-
рениниң ол курсу СЭКП Төп Коми-
тетинин РСФСР талашы-биле Бюро-
зунун «Колхозчуларын, совхозтар
ажылчыларын болгаш албан-хаак-
чыларын механизатор тускай эртем-
нерге бүгү-инити өөренирин органи-
заастаар дугайында» доктаалын амы-
дыралга чедишкениң боттандыра-
рыңа база уагт алылган болур.

М. БАГАДАЙ.

Допчузу-биле

Улут-Хем районда «УТРА 25 чы-
лы» совхозун Ак-Турт сайырың-
да чугай, тууруй бүдүреринин бол-
гаш мый белетгезинин бригадасы
бо чылын 46 тонна чугайны, 45
мун туубуузу, 2800 кубометр ил-
тыг белеткен. Бригада амы үдө 2
мун баш хойунуң чаа кажаанын ту-
дуп турар. Тудугчуларын иштин-
де коммунист К. Машаадыр, М.
Сундуй, М. Дамбуу, Б. Натпиг олар
өрөстг ажылдап турар.

Ч. ЧИГИТ.

Чөөн-Хемчик районунун «Больше-
вик» колхозунда кышгаарже мал
чөминин сөөртүлгезин организастыг
чөдөп турар. Илде комсомол органи-
зацияны мал чөминин сөөртүлгезин-
ге доктаамал ажылдаарың-биле 15
кижи составтыг комсомолчу бригада-
лыг тургускаң. Ам мал чөминин сөө-
ртүлгезинде «ДТ-54» деп 2 трактор, 2
автомашина ажылдап турар. Чоокку
хүннерге чедиң № 1 болгаш 2
хөйжү бригадаларын төртөдөшкөндө 36
тонна ситен, 15 тонна тарва саалын
база өскө-лаа мал чөминер чеди-
ринген. Дөргүн, Даштыг-Төй сүт-ба-
раан фермаларынче ситен сөөртүлгө-
ли үгүлчүлөп турар.

Х. АРАЧЧА.

Од-ла районда «Октябрь 30 чы-
лы» колхозун № 1 сүт-бараан фер-
мазынын саалчын М. Болушча бо
чылын бир икелет 1500 литр сүт
саап алыр хүлөдөшкөндө, СЭКП ТН-ның
Пленумунга күш-ажылчы чедиш-
кенин илгир улаулаа. Дүрүлгөдөшкөндө
саалчын сүт саалчын улам көвү-
дөшкөндө икелетин болу
ажазп турар.

О. САЙЫН.

Күш-ажылчы көдүрлүүшкүн

САМАГАДАЙ. (Телефон-биле).
СЭКП Төп Комитетинин ноябрь Пле-
нумунун материалдарын Тес-Хем рай-
онунун ажылчы чоннары калбаа-биле
таныжып турар. Самагалдай сугра-
гай кичи киржикчилер хура бол-
ган. СЭКП обкомунун секретары эш
К. Шойгунун илеткелин хураалыг
киржикчилери уагт кичөөнгейин

Район төзү — Самагалдай улам-на
калырып, бүдүрүлгени, чүртталга-
ны, культура-амыдыралдыг чаа,
чаагайдыг кылдыңган тудуглары
чыл бүрү хөй-биле негелдеп турар.
Чүдө бо чылын бегин элөөн каш
чүртталга бажынары негелдеп,
дегем нөгөн театрын ажылдап
кирген. Советская кулчулуну
чаарткан болгаш сурунчу нөгөн чы-
лыгазыңа үш муң ажык мылгы та-
рып олурун. Район ажилгезинде бо
чылын рентгенкабинет чаа ажыл-
тылган, а келер чылын чытырып
эмизер өрөөдөдө 25 орунга кал-
барың. Ол бүгү база коммунист
партиянын, оон Никита Сергеевич
Хрущевка баштакан ленинчи Төп
Комитетинин ачым дээрин хурага

санаал берген Чорбаа, Ярославца,
Мөңгө-Доржу болгаш өскө-даа эш-
тер демгелеп турган.

СЭКП Төп Комитетинин ноябрь
Пленумунун шийтирин боттанды-
рылганын, партиянын болгаш чактаын
ада бөзүнчү уагт сагыш салымшы-
кыныңа харын кылдыр Самагалдай
сурунч ажылчы чоннары улам эки,
каш дакпыр күженишкениң ажыл-
даар уагт күзөл-соруун илерткен.
1963 чылда Найрал куудучууң
чааң чартып, тургулар албан чөдө-
рин калбартып, өскө-даа элөөн чугула
тудуглар кылдыңар. Төрөөн сурун
улам чаагайдырыңа ажылчы чон
уагт сонуургалдың.

«Тес-Хем» совхозун төвөгө,
«Чодураа» болгаш «Ак-Эрик» кол-
хозтарга болгулаан танымыга ху-
ралдары база бекик көдүрүшкүнү
өрттөп. Коллективтерде, бүгү-ле
ажыл участкларында чонун калбак
хураалары бооп турар. Агитколлек-
тивтерин болгаш пропагандаистерин
амгы кол кичөөнгейин СЭКП Төп
Комитетинин ноябрь Пленумунга
материалдарын чонун ортузунга
тайылбыралыңче улаңдырган.

Тудугжуларда

«Тыва тудуг» трестинин № 2 туду-
гучуларын коллектив СЭКП
ТН-ның ноябрь Пленумунун мате-
риалдарын таныжып көргөн,
ленинчи партияныс аң чорудуа
деп турар мерген шийтирилериң
чүрөт хандыңаң чүдүлгөсүн
деткөөнөр.

Тудугчулар республиканын ту-
беркулаа аарыларын өмгөкөш-
кенин уагт тудуун ажылдатка кии-
рер дүргөдөшкөндө болгаш Кызылдың
26-гы чүртталга кварталын тудуун

шалымын темпир-биле чорудуа
деп хүлөдөдөдөр алган.

Ангы-ангы бригадалар болгаш
мурнакчы кижилер аразында соци-
алист чарыш калбарып турар. Ил-
гир чазанчылар С. Чайлы,
К. Салчак, Т. Дорга, М. Байлаң-оол
олар боттарынын хууда алган хү-
лөдөдөдө чедишкенин күтсө-
дө, чарыштын мурнакчылары бо-
луп турарлар.

ҮНЕЛИГ ЭГЕЛЭШКИН

Тываның казар байлаан чонун
чаагай чорутка бараан болдуларын
пропагандалаар сорулга-биле ком-
плекслиг Тыва геология экспеди-
ция эргелдеңге тускай лекторлар
бөдүн тургускаң. «Өндүг металлур-
гия болгаш оларын ажылдаа»,
«Умук даштын, даг-туун улус
ажыл-агыйына укур-дуулаа», «Тыва
азыраң казар байкалганы», «Тыва
тудуг материалдарын курамын-
дары» деп темаларга лекцияларын

номчурун болгаш солуннарга ма-
териалдар бижирин геологтар
И. Көдө, В. Ползунов, Б. Обрацов,
Е. Порумов оларга дааскан.

Т

СЭКП ТК-ның ПЛЕНУМУНУҢ НЕГЕДДЕЛЕРИНГЕ ДҮҮШТҮР АЖЫЛДААР

ТОДАРГАЙ ХЕМЧЕГЛЕРНИ БОТТАНДЫРЫП КИРИПКЕН

Бистин «Тыга даг-дугу» комбинатын туудуу аргалыгы ажил-чыннары болган инженер-техниктер ажилдаачылары Пленумун шийирлеринге улам соруу кирип, оларны ичин-биле деткин турарлар.

Амгы үедэ тус-тус бригадалар, участоктар болган объектилер аайы-биле ноябрь Пленумунун шийирлерин амыралга чайгыш чокка боттандырып доош күженишкенин ажил-чын кайгытып, бүтү-ининин социалисттик чарыкы калбарган. СЭКП ТК-нын Пленумунга туудуга партияжи удуртулга дугайын чуулалашкан чорук болза, СЭКП-нин XXII съездинин туудуу ажилын тодаргай удуртут дугайында шийирлерин амыралга канчаар күсөөтинин турарын партия чок-биле сүмөлөжип турары ден билер турар бис.

Бригадаларда болган участоктарда мурнакчыларын хурааени алуу турар.

Динельдг электростанцияда эш С. Монхосовка удуртурган коммунист күш-ажылдын пети электростанция бугуруренин чыл планын 140 хуу күсөөткөш, ам 1963 чылдын улугунче ошолонг ажилдап турарлар. Дуулар бугурургелер комбинатында эш М. Гордеевке удуртуган коммунист күш-ажылдын амматура кылдыр пети ноябрь айын бугурургелер планын Пленумун ажил-чынга алуунда 117 хуу күсөөткөш, ам декабрь айында планын киниритер ажилдап турар. Чуртталга

баскыннарын туудууда эштер: В. Шаталов, С. Ура-Базыр оларга удурткан коммунист күш-ажылдын бригадалар деп ат доош демисекип турар бригадалар ноябрь айын бугурургелер программасын 125—130 хууа күсөөткөш. ТЭС-тин туудууда бетон кудукчулары К. Сагынгар, О. Очур, фабрика туудууда эштер: В. Виновицкий, С. Мокруш, К. Казар-оол оларын бригадалары база күш-ажылчы бекке киргүзүлгелерин чедип ап турарлар. Олар Пленумга алдар бугурурган коммунист чарыкы тилекчилер болганнар.

СЭКП ТК-нын Пленумунун шийирлерин амыралга боттандырып доош уагы ажилдарын чорудуп эгээр-лаа болза, ам-лаа туудуу аргалыгы ажилында чамдык четпестер мурнуку хемчег каттап турар.

Туудуу аргалыгы, парком болган участоктарда партия аге организациалары боттарында бар аргаларын болган куралдарларын доош-биле ажилдаар доош ам-лаа доошкөш демисекип турарлар.

Туудуу аргалыгы туудуу-монтаж ажилдарын планын ноябрь декабрь 25-те күсөөдир деп хулаагени алганнар. Иччалашкан бугурургелер ажилын хемчеглэ хулаагени-биле мыр-най-ла дуушуйн турар.

Даг-дугу аргалыгы фабрика, ТЭС туудууларында. Чалданын хемчеглэ ошолонг алуунда чоругу сангын мате-риалдар чедипшениден ажилда тууктелишкенин болганчок-ла та-

варжын турар. Иччангаш ол объектилерин чоругу хууаалында ажил-лаа кинирер амгы үедэ барык болуунас чыгыш болуп келген.

Капитал туудууларын планын туудууларын ажилдаа кинире чоругу туудууларын хууаалы хожу-даан, күш-ажылдын бугурургелер чамыс, организациалы куду дешне-де.

Он айларын дургууада күш-ажылдын бугурургелер планга ууру-98 хуу, а үнүк кварталда чүгө-70 хуу болган. Ол-ла үедэ ажил телевиденин фондузун ар-тык чарыгашкыны болган. Ош ужурудан аргалык сан-хө талазы-биле берге байдалче кирген. Ол таарымча чок чоруктуң уулу келген чылдагыларны болза, чамдык участо-карда күш-ажылдын организациалары чамыс, ажил шагы ууер, про-гул кылдыр, туудуу материалдарын камналга чок чарыгашкан чоруктарын көндүргөндө кол хаммааржыр.

Чамдык бригадаларда ажил-ху-нуң доош-биле ажилдаас, ажил шагында анаа турушкуннар болуп турар.

Фабрика, ТЭС, чуртталга баскын-нарын чамдык туудуулары ажил ху-лууну 2—3 шактарын болганчок-ла хулаагени турар чоруктар уу-гүзүлгөшкөн.

Ноябрь 9, 13, 14, 16 хуунеринде № 12 АТ-нын 4 автомашиналары беткедиргелер бетон чогуудан 2 шак ажил анаа турар ужурга тава-

МОСКВА. СЭКП Төп Комитетинин чоокта чаа болуп эрткен Пленумунун хуунеринде.

ЧУРУКТА: Пленумун киржикчилери ху-ралдар аразынын чалсарында. Оң таладан со-лаагы талаже—Социалист Күш-ажылдын ийи дапкыр Маадыры, Кировоград областын СЭКП-нин XX съездин аттыг колхозта трактор бригаданын бригадир А. В. Гиталов, Социалист Күш-ажылдын ийи дапкыр Маа-

дыры, Черкассы областа «Совет Украина» кол-хозтун даргазы Г. Е. Буркацкий, Социалист Күш-ажылдын ийи дапкыр Маадыры, Тарно-поль областа СЭКП-нин XXII съездин аттыг колхозтун звеночу-курирчанын Е. А. До-линков, Социалист Күш-ажылдын Маадыры, Кировоград областа Правда аттыг колхоз-тун звеночу-курирчанын Ф. Я. Косачук.

СЭТА-нын фотохроникасы.

КЫШТАГЛАШКЫНДА ЧЕТПЕСТЕРНИ ЧАЙЛАДЫР

Барымы-Хемчик районун «Бол-шевник» колхоз ажил-агый артезикин шөөр малы колдууда ийи хойжу бригадаларга бажылаттырган. Олар-да шуну 17 колдан хой кышкы ка-жаалар-биле хандыргылар. Чамдык колдандарда ситен чедиргелер бол-ган дүс четпестер.

Колхозтун херөөжөөр чөвүлде-ниң даргазы коммунист Дагыг аге-лекчилерин сүт-баран фермазы саар инектерин болган бажылаарын ка-жааларын бүрү септөө. Ийи «Бол-шевник» херөөжөөр инек саар шөдүт көрөдү, сүт хулаап алыр чер болган кышкы булуң чырык, ары-шөөр болган байгыл өсөс дериитинген. Ийи-лык булуңга бажылаарын, нончула-ларын ийи Дагыг организациалар турар. Ам үедэ колхозтун мык, чоокта малчыларын СЭКП ТК-нын ноябрь Пленумунга эш Н. С. Хрущевтин илеткелни таныштырар ажил чоруп турар.

Ийи байдалды кыры-биле көөргө, колхозта мал кышталдыкшынын азын организациалар чоруп турар кыл-дыр көстүр, а чогуу тодаргай талы-жа берге, доош боттут хемчеглер алаа чогуу четпестер хой алаар.

Малдын чаш-төдүн бүрүн кагала-ап алырны төрүр колдандарга ху-раган кажаалары ыракта чедипшес. Малчыларын чуртап олурар ба-жыларын азыларында үзүктөч кабар апарган.

Каш черлерин хураган кажаазы кыл-дыр санап турарлар. Чаш малды ба-жыларга азы өгөргө ажаар мылг практиканын шүүт чайлаа чогуу. Кышталарга мал чөмөри сөөртүр ажил байгыл чоруп турар. Хойжу бри-гадаларга бажылаан ийи автомашина-лар ам үедэ аар-саар септөлгө турар. Сиген сөөртүргөнгө аал транспорт база ажилдаатканмаан. Ийи-агаар айтырын ийи-ла белеи өсөс. Ферма аргалыкын Ступун та-чуну болуп турган ийи ийи, ам үедэ хамналарын кажаазы кышкы бе-лес өсөс. Ийи ийи пекка, 1 корма-парник урелик. Хамналарга бөөр чөмөри даштын кудумчуа хөдүр кылдырып белектер турар. Хамна-лар ам төрүп өгөлөн болган де-кабрь, январь айларда массалык-биле төрүр деп хамна ажаакчылары чу-гаалал турар. Ажаалга байгылдан ам белеи хамна оолдарында хор-мач бар апарган.

Каш кажаазында байдал база де-виденич. Кажаазын чүк-чүгүндө дагалар ужуу уулу турар. Ийи пекка чок.

Төв-Халаа эш Кертк-Боранын кажааларын чашын төрүр 43 баш амык инектер кажаа-биле ханды-тырмаан, дүне саваннада хонуп турар. Ошолонг Илам-Ступуну ка-жарган 60 ажил баш хуна, дөшөр инектери база саваннада хонуп чо-руп турар.

Кышталарда малчылар барык шуну чуртталга бажыларын-биле хандыргылар-лаа болза, оларын пеккалары, кажаалары, кышала-ры чок. Коммунист эш Байырын кышталда бажыларын сонга, каа-лазын чашын уулу урел каапан-дан ол ам саван өгө чуртап олур-дар. Хойжу бригадаларын төптөр-инде 6 чуртталга бажыны, ийи чунар бажын, 1000 баш хой кирер ийи кажаа тала туттуган хөдөөр түрүп берген.

Колхозтун баштаар чери мал кыш-талдыкшынын азынын айтырын бир-ти планга тургузуп, бугу күштү өл-че салбас болза берге байдалга тава-ржыр, ийинини малына улуу кога-ралды-чедир дөшөр үстүндө фак-тылар көргүзүп турар.

Ч. ЧЫЛАН-ООЛ.

Төлөттиг ие

Маскыр Арамнаа аразынын «Киж-и болуп кажында, аал болуп ку-луундан чор уруу» деп чыгыг сөстөрүн ам-лаа уткан. Ол ам бо-ду ие болган.

Урууларын културалг азырап өс-түрер, кижидер дөш ол бугу-ле недер ишкан, каныг улуу кү-женишкенин улуурбон дээр.

Арамнааның урууларын школа-а өөренип турар. Олар шуну чүгө киң өөрөдөгө-биле өсөс, харын э-пиги-экилен аажы-чаны, школага хө-иничи чоруп, черле ыччан, кижиди мөзү-шынары-биле өөрүндө онза ыггалып турар. Бо бугу ала-лезиниң

кышмаккай кижидикчи ажилын түнелди-дир.

Оларын өг-бүдөш башкылар-биле, школа-биле бажыг харылаалыг. Э-рин 11 чыл школада төрөлөр комитетинин кежигууу болбууна. Маскыр Арамнаа школага шөөтөр, дуулажыр ажилдарын илепкейг киржикчилер, Урууларын өөрөдө-гөш дөш ол доктаама салгы салып турар.

Н. СУВАН-ООЛ.

Чурукта: Маскыр Арамнаа. Фото авторуу.

Партийжи болгаш ажил-агыйжы удуртулганы кошкаткан турган

Даг-дугу—улус ажил-агыйжыга кайгыткан улуг ужуу-дуулажы. эне-не чүгүдэ, үнелгил байлак. СССР-де даг-дугуун ол улуу казар байлаатгы дөт черлери бар: Баженов, Ахмет-гара, Ак-Довурак, Кисеменов, Ак-Дову-рактын даг-дугу болуун куралдарын, нын талазы-биле Баженовун даг-дугуун ийи катар хей, Джатга-ранын даг-дугуун дөт катар хей. Иччангаш Ак-Довурактын даг-дугу делегейде улуг куралдарын чер-лерин бирээс болган ол шынар тала-зы-биле делегейде эне-не бекке, дээди сортуу.

Бугу-экилене ужуу-дуулажы. Ак-Довурактын даг-дугу комбинатынын туудууда чүс-чүс ажилчылар ажил-дап, комбинатын туудуу чогуу ху-саалында доош, ажилдаа кинир доош боттарынын күш-ажылын таууп кинирер, өсөр-шуртуу ажилдап тур-рлар. Оврак Очур, Виктор Шата-лов, Күсөөт Казар-оол, Сарылар Ура-Базыр оларга удурткан туудуу-лар бригадалары мыкшай аял, кантал-панын үргүчү ажил күсөөдир ту-рар бригадалар бо улуг туудууга хей. Мурнакчы чөдөчкыларын, трактор-истерин, бульдөөрестерин бол-гаш өске-даа тускай мержежилер мурнакчы кижилерин саны мыла көндүз.

Иччалашкан комбинат туудуун амгы үедэ чоруп турар темпни эне-не дүрүлгөч байлаа.

ТУДУГНУҢ КОЛ ЧАСТОГУ

№ 1 бугурургелер участка—мыла даг-дугу аргалыг кылдыр фабриканын туудуу чоруп турар. 1963 чылдын үнүк кварталында фабриканын туудуун бирги эгээрден доошкан, ону ажилдаа кинирер, бекке шынарлыг тыга даг-дугун Төвөн чуртка бээр-ини хууаалып айткан.

Бар өсөс фабриканын туудуу бо хөдөөр ажил темпни турар чүе бол-за, ону айткан хууаалында ажил-лаа кинирер берге. Ош корпуста-рын бирги казы белеи чедир сал-дырмаан. Урумтөс сөртүр кору-лун туудуу шүүт эгөөлөөш, ол чокка фабрика ажилдаас, аял мыкшай чү хандыргыларын коруууну туудуу база-ла эгөөлөөш.

Фабрика туудуун оожум чоруп турарын чылааган азын кай-фактылар-биле тайылдырлаага мын-ды: электростанциянын күжү-көчүгү коошкан, механизация талазы-биле байг, кудурт беш крапан бар, алар орта ажилдаас, үрелиш-кениг үргүчү таваржы бертигээр, чамдык крапан урелгеш, шүүт ажилдаастап турар берген. Туудуу материалдары чедипшес, ылангыя бе-тон, дилгеш ыш материалдары, туу-й-бү, кааг-биле четке хандыргыларын турар. Туудууну Саян мындын сөөртүр аяктер турар болза, азын каш хонуктарда Уулу-Хөм туудуу-ла-мындал туудуу сөөртүр үзүктө-ген. Бетон болган ажилдагы-биле ба-гай хандыргылар. 3 хуу дүзүлгүндө белеи 300 кубометр бетон хөдөө болза, а шынаа бир недела дүзү-лгүндө чүгө 60 кубометр бетон-биле хандыргылар турар. Күш-ажылдын организациалары байдалга багай. Туудуу материалдары чоктуң хараанында ажилчыларын массалык-биле алаа турар чоруп үргүчү болуп келген. Ноябрь 16-да белеи 18 ажилчылар туудуу материалдары чогуудан анаа тургуулан.

Монгаш ажилдарын чүгө 10 хууу кылдыган. Фабриканын туудуу дүрүлгөргө бир эң чүгүдэ чүгө чаа туудуу турар ТЭС-тин (чы-

лыг күжү-биле ажилдаар электростанцияны) туудуу дүрүм доошкан ажилдаа кинирер, он эгээрден-биле улуг туудуун бугу участка-рында механизирер хандырып, ажилын дүрүлгөрип турар.

ЭЛЕКТРОЭНЕРГИЯ — КОЛ КУШ
Электростанциянын туудууга эр-тен 10 шак үзүлгө чедип келдишес. «ТЭС-те чо чылдык декабрь 25-те ажилдаа кинирелер!» деп кызыг-песте улагтыр парлаан доошну мы-ла азын каан. Чаа туудуу турар ста-циянын шийири бир өрөөлө кирип келдишес. Белеи доошарында кы-тан ийи дөшөрүн алаан каш кижилер доошарып олурганнар, отка дө-лөткөш олурлар. Ажил-агыйжы кыл-дыр чоруп турарын дугайында аял-тырмын оларга салдышес.

— Бетон амылга дээр келбөөш, ам анаа олуруп турарыныс бо-хур—леп, бир амык оол чугалай-дыр. Чуга-лажы-чугалажы көрөөнөсө бажы-чарлар-бетониктер бригаданын бригадир Николай Кисеменов болуу. Бистин бригадда 8 кижы. Бистин оолдар ажил-ин дөш карак-кымыл, могол-шыналарын билбес улус. кы-ган ишти дүрүлгө-не доошары бол-ду. Мылаа-даа бетон-биле үргүчү туудууларын хандырып турар-дыр. Бетон хей болза бистер кара-дүгөтө чедир ажилдарыга белеи бис. Дүгү анаа хууаалыныс, бетон заводунче те-лефоннаарымыска «хулаас болуу» деп харылаан-ла турган. 4 шакта чоруп деп тургусту 3 машина бетон кел-ген, он 6 шакка чедир ажилда-ныс. Ноябрь 12-де шүүт анаа хууа-лыныс, ноябрь 13-те чүгө 1 машина бетон келген—деп, Николай Кисе-нов чугалааш.

— Электростанцияны кошкан бо-лганда бистин крапанарымыс чор-ган шарылар мыкшай, чүгө элен-нээр, хей чүгө база көдүрүп шы-лаас-тыр, ам дээрге электростанция мырнай аргажок, он күш кирерин малап аларыныс бо-хур. Эрги, септелгес кирбөө крапан чамыкта үрели бээр, оларын септээр эртен ба-за дика хей өч чарыгашар. Энергия күштүгү, крапанарын чогуу өй-шаа-да септен каан болза, ажил-даа шу-дап дүрүлгө, кылган иш көүлөд, алыр ажил каа арын болуп бай-лаа—деп, крапанович В. Ерохин чуга-лай-дыр.

ТЭС туудуун начальныг В. Коно-валов болуун организаци, удур-тучу ининициалыныс көргүсөй ту-рар. Мыла күш-ажылдын организаци-ныс багай. Плавильня чок—лаа-та, сонгуу хуу казыг ажилдарын кылдырып баш удур планнап чуга-лашкан. Бар өсөс аш Коновалов күш-ажылдын шын организациал, ажилы план бууар удуртуп башкарган бо-лза, ТЭС туудуу айткан хууаалында доошун, ажилдаа кинир турган. Он электр-монтаж ажилдарын «Востокпрогмонтаж» аргалыгына электростанция оожум чорудуп турар-лар. Стациянын котельной-техник-тиг ажилдарын «Сибтехмонтаж» (на-чалныг эш Сичев) кончук оожум темп-биле кылдып турар.

ТЭС-тин туудуу бир өсөс амгызы мыкшай оожум чорудар болза, ону 1963 чылдын февралда белеи доо-ш, ажилдаа кинирер берге.

ТУДУГНУҢ ЧҮРҮЗ ОРТА АЖЫЛДААСТАН

«Бетон завод болза комбинат туудуун чүрө» деп ак-дөвүрчкыларын иччан чугалап тураруу анаа өсөс. Шынал-да бетон завод мык-шайны бугу-ле туудууларын бетон-би-ле хандырып турар. Бир өсөс ол ту-

дугу материалы үзүктелдишкенин хандыргылар болза, туудуун темп-ин база-ла оожумнап турар азыр. Амгы үедэ «Тыга даг-дугу» комби-натын туудуу шынал-ла мындыг бай-далга тааржып турар.

Ак-Довурак ийи бетон заводу бар. Он бирозын септөөдө бээр алаан каш айлар эрткен, иччалаш-кан септелге мынчага дээр доош-лаа. Чүгө дие, септелгени темп-ин база-ла оожум-дур.

«Бетон кажан болуура? Ажилчы-нар анаа түрүп берди, дүрүлгө-не дү-ргө бетондан чорудуп көрүр» деп үнөтүр ТЭС болган фабрика туудуунда өске-даа участокарда теле-фон доошмаштыр амыр-соксаа чокка көшүр заводча чедер бердишес.

Бетонуң бугуруп улууртуп турар аппаратураларын техниктиг байла-ды-биле танышкан. мыла ажилдап турар кижилер-биле чугалаашкымыс. Заводтун капитал септелгенин кыл-баамдан ош бугу-ле аппаратура-лар орта ажилдаас. Алар кинир хууаалар дөшүп турар, бетон кызыг алыныс материалын үтүмөк, хөм кыл-дыр дөшүлгөш дөшүлгөш шын өсөс айттып турар. Он уламында бетон-нун шынары багай болуулар. Дөвү-рактын хөм, үрүмөөн ылгап эгээр вибратор (шпикшик) чогуудан дову-рак бункерге келгеш тырлым чыдып алырга ону лом ужу-биле үргүчү соктал, турган, ам ийиңи бункерге бадырар. Бетон заводунун ажилчы-ларын турар чериде вентилятор чогуудан олар туманалчак доошун аразында ажилдап турарлар.

Дуулар бугурургелер комбинаты-нын начальныг эш Жиндо ажил-агыйжы чоруп көргүзүп, туудуулар-ын бетон-биле үзүктелдишкени чокка хандырып дугайында чогуу хемчегин алган болза, чамдык үрелишкенин дөшөр элди ол болуп, мында чөдө-варын чүе чок. Анаа чүгө ажил-агыйжы, шийиңгир чорук негетти-тур. Бетон—туудуун темпни дүр-гөдир материал болганда ийиңи бе-тон заводунун септелгенин доо-ш-лаа доошкан, ону ажилдаа кини-рил, бетон-биле бугу туудууларын үзүктелдишкени чокка хандырып эң чүгүдэ айттыр болуп турар.

ТААРЫМЧАЛЫГ БАЙДАЛ ТУРГУСТУНМАС БОЛЗА...

Кижилерин амырал-чуртталга-зыга таарымчалыг байдалды тур-гута чорук ажилын темптерин дүрүлгөш деп чүе билингилер болгай. Мыды турбуж Ак-Довурак-та чамдык нини чуртталга черле-тинде ажилчыларын чуртталгага таарымчалыг байдал тургустуунаан. Оларын арыг-шөөр байдалга багай, ишти оок.

№ 8 обшежитие байдал багай. Чамдык өрөөлдерин батареяларынче чыгыг сүт дачыкыстай бергеленич сөөк. Обшежитиеде радио, чөмөк дөшүлгөш чок. Кымыл буулаа соду-варын, журналдарын чаш номерле-ри болган он хөдөөчкылер чок. № 11 обшежитие байдал база-ла моон дөшөөлөс. Илангыя мыла арыг-шөөр байдал эне-не багай.

№ 14 обшежитиеде Уралда үс-дүрүлгөш учушкыныс чо чычан чаа доошкан пелгөөлөө амыктар бар. Оларын ортуунда кижидеке ажил-дын кошкак тургустуунаан чамдык амыктар нини чуртталга черлери-ни корук-чурмуу үрел тургуулан фактылар бар.

Амыктарын бот-тымынгыр уран чүгө бөлүгүнчө киниритеринче, ажилын амыктарын кежик-ишкөөлөшчө, кежик индустриалдыг

техникумга, өөрдөгө комбинатынче доош-биле дээр турдуулан. Мыла дүгү бичиңи дакыш болгандаан муң-мун туудууларын културалг негеделин хандырып шылаайн ту-рар. Дөшөгө экраныг киноаппа-ратын, спорт залын туудуун чүгө ханазын тургузуп, доошорин кыл-гаш, ара ооксап каан. Илангыя спорт залын ажилдаа дүргө кинир дугайында аныктарын негеделин у-гатаган. Обшежитиеде кымыл бу-луулар мыла чуртап тураларын културалг негеделин хандырып шылаастаан.

СЭКП ТК-нын болуп эркен ноябрь Пленумунга Н. С. Хрущевин илеткел-ниге мынча дээн: «Чаа ту-дугуларын районнарыга, ылангыя Сибирини, Ырканы Чөөн чүктүн, Сонгу чүктүн районнарыга чаа үлөтүр бугурургелерин туралар эр-ген чөгула култура-амырал албан черлерин ылаага тукуулаан турарын дүрүм болуулар хөмөк. Бир өсөс анаа амыраларыга, өөренири-гө болгаш дашынаарыга таарымча-лыг байдал тургустуунас болза, кинирер берге байдалга тааралык болгай».

Туудуу участокарында электр-останция чедипшес турда объек-тилерде чырык хулаас белеи хыл, өрөөл бугуру-ле электр күжү-биле чөм хайыдырып, чырыкты туралы-да чарыгаш турар. Шымында обше-житие бугурунде чөм кылдыр тускай кудулар бар.

Электростанциянын мычаар төт-чөгөш турар чоруктар дугайын ноябрь Пленумунга Н. С. Хрущев бо-луун илеткелни база чугалааш. Чырыкты кам-хайыра чокка төт-чөгөш чоруктуң чижөөн Ак-Довурак сууран моон-лаа хейу көргүзүп болуп.

ЧЕТПЕСТЕРНИ ЧЫЛДАГАНЫ ЧҮДӨЛ?

Бо үстүндө алаанымыс черлерден амыла туудуун болган мыла чам-дык ажил-агый черлеринде база-ла четпестер бар. Бо четпестерин тып-тып келген кол чылдаганын—бугу-экилене онза ужуу-дуулажы туудуга «Тыга даг-дугу» туудуу аргалыг (начальныг Л. Внуков), мыла пар-тия комитет (секретары М. Чешуин) партияжи болган ажил-агыйжы удуртулганы кошкатыныс болуу. Бо чылдын дерткү кварталында ажил-лаа кинирер кылдыр чазактын ба-дылап кааны онза ужуу-дуулажы туудууларын аразында Ак-Довурактын даг-дугу комбинаты кирген. Чазак-тын ол айткан хууаалы күсөөтти-мөөн, ол хамаан чөк 26 туудуу объек-тилерин чалгызы-лаа доошуп, ажилдаа кинирөө, оларын чам-дыктарын ажилдаа кинир туудуу саалдары шаг-лаа эркен. Бо чылдын эрткен 10 айларын туудуу планын белеи «Тыга даг-дугу» туудуу аргалыг күсөөтти.

СЭКП ТК-нын ноябрь Пленумунга Н. С. Хрущевтин «СССР-нин эконо-миканын хөдөөлөөш болган таусе ажил-агыйжы партияжи удуртул-га» деп илеткелни тууг ажилын-да бар четпестерин бугу-лаа шын илердиң, үлөтүргө, туудуу болган кезе ажил-агыйжы партияжи туудуу-луга аде тургуулар талазы-биле хөмчөгөри алырнын айтырын көлүрүп удуртуулар Ак-Довурак ком-бинатынын туудуун ажилчыларын болган инженер-техниктиг ажилда-чылар канчаар-да аажок улуг чүд

